

Локшина Олена Ігорівна,

завідувач відділу порівняльної педагогіки

Інституту педагогіки НАПН України

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ У ПЕДАГОГІЦІ ОЛЕКСАНДРИ САВЧЕНКО

Людська гідність, свобода, демократія, рівність, верховенство права та повага до прав людини формують ціннісну парадигму ЄС, яка законодавчо затверджена у Статті 2 Договору про ЄС (1992) [8]. Двадцять ключових принципів, які визначено Європейським стовпом соціальних прав (2017), покликані забезпечити створення соціально справедливої, інклюзивної та повної можливостей Європи. Принцип 1. «Освіта, навчання та освіта впродовж життя» визначає, що кожен / кожна має право на якісну освіта і професійну підготовку впродовж життя [6].

Сприяння формуванню демократичних цінностей визнано одним з ключових орієнтирів розбудови освіти у рамкових програмах ЄС з європейського співробітництва у галузі освіти і навчання ET 2010, ET 2020, ET 2030.

У Рекомендації Європейської Ради від 22 травня 2018 року про просування спільних цінностей, інклюзивної освіти та європейського виміру у викладанні підкреслено, що освіта в усіх її видах, на всіх рівнях і з раннього віку відіграє ключову роль у просуванні спільних цінностей. Вона сприяє забезпеченню соціальної інтеграції, справедливих шансів та рівних можливостей для досягнення успіху кожної дитині. З цією метою необхідним проголошується:

- охоплення всіх учнів якісною освітою з раннього дитинства і впродовж усього життя;
- сприяння вихованню активної громадянської позиції, а також створенню відкритого клімату у класі для формування толерантних і демократичних поглядів, соціальних, громадянських і міжкультурних компетентностей;
- розвиток критичного мислення та медіаграмотності, зокрема у використанні Інтернету та соціальних мереж, з метою підвищення обізнаності про ризики, пов'язані з надійністю джерел інформації, та допомоги у прийнятті обґрунтованих рішень тощо [7].

Цінності, які покликана формувати освіта в країнах ЄС, є суголосними цінностям початкової освіти Нової української школи. У засадничих документах, які розроблені під керівництвом академіка Олександри Савченко, рівний доступ до якісної освіти, заборона дискримінації та відокремлення дітей на осно-

ві попереднього відбору, розвиток вільної особистості, утвердження людської гідності шляхом виховання чесності, відваги, наполегливості, доброти, здатності до співчуття і співпереживання, справедливості, поваги до прав людини, поклоння любові до рідного краю та української культури, шанобливе ставлення до Української держави, формування активної громадянської позиції, відповідальності за своє життя, розвиток громади та суспільства, збереження навколишнього світу проголошено ціннісними орієнтирами початкової освіти [5].

Ціннісна константа визначає мету та принципи початкової освіти у Типових освітніх програмах для 1 – 2 та 3 – 4 класів закладів загальної середньої освіти, які розроблені під керівництвом О.Я. Савченко. Метою початкової освіти визначено всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі [3; 4].

Такі принципи, як дитиноцентрованість і природовідповідність; узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання; науковість, доступність і практична спрямованість змісту; наступність і перспективність навчання; взаємозв'язане формування ключових і предметних компетентностей; логічна послідовність і достатність засвоєння учнями предметних компетентностей; можливості реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси; творче використання вчителем програми залежно від умов навчання; адаптація до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей закладають спільне з європейською спільнотою бачення розвитку молоді сучасної Європи та світу, сприяють інтеграції національної освіти в європейський освітній простір.

Очевидно, що цінності у педагогіці Олександри Савченко є складовою її прогностичного бачення української компетентної освіти, яка базується на національному досвіді та гармонізована з інноваційними орієнтирами розвитку освіти в ЄС [5].

Використані джерела

1. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 12.10.2022)
2. Локшина О. Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року. Український педагогічний

- журнал. 2019. № 3. С. 21-30. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-3-21-30> (дата звернення: 12.10.2022)
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22 про затвердження Типової освітньої програми, яка розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1–2 клас. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Turova.osvitnya.prohrama.1-4/Turova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf> (Дата звернення: 1.11.2023)
 4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22 про затвердження Типової освітньої програми, яка розроблена під керівництвом Савченко О.Я. 3–4 клас. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Turova.osvitnya.prohrama.1-4/Turova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf> (Дата звернення: 1.11.2023)
 5. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688 «Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 1.11.2023)
 6. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions establishing a European Pillar of Social Rights. COM/2017/0250 final. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52017DC0250> (Дата звернення: 1.11.2023)
 7. Council Recommendation of 22 May 2018 on promoting common values, inclusive education, and the European dimension of teaching //ОJ C 195, 7.6.2018, p. 1–5. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018N0607%2801%29> (Дата звернення: 1.11.2023)
 8. Treaty on European Union //ОJ C 191, 29.7.1992, p. 1–112. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11992M%2FTXT> (Дата звернення: 1.11.2023)

Лящук Любов Степанівна,

заступник директора з НВР,

вчитель початкових класів

Броварського ліцею №2

ім. В.О. Сухомлинського

Броварської міської ради

Броварського району

Київської області

ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ

В умовах реформування змісту освіти особливої актуальності набуває навчання та виховання дітей на основі цінностей. Виховання на цінностях, формування ціннісних ставлень і суджень, які слугують базою